

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben határolt átvéve:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásán
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes mások ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 30.

A fölkelő nap országa.

A béketárgyalások közben mondotta valaki, hogy a japánok még nagyobbak fogják magukat mutatni a békekötésnél, mint a milyenek voltak a háboruban.

Ugyanaz a bölcs előrelátás és megfontolás vezeti őket a zöld asztalnál, mint a véres harc mezőjén. Mindent feláldozni a szükséges célért, de a célon túl, semmit sem kockáztatni. Ez az ő taktikájuk, a mely bámulatosan bevált a csataterén s be fog válni a békében is.

Az ember csodálkozik azon a nemes nagylelkűségen, amelyet Japán a legyőzött Oroszországgal szemben gyakorol.

Üres henczegés, önmaguknak megcsalása, mikor az orosz diplomaták azzal kürtölik teli a világot, hogy Oroszország nincs megverve. A mit másfél év alatt Kelet-Ázsia földrajzából tanultunk, mind az oroszok csufos veresége tette nevezetessé. A Sahó folyó, Liaojang, Mukden, Port-Arthur, Csemulpo, Csuszima stb. a retteget katonai hatalom egy-egy megalázását jelenti. Gyerekes makacsság, ha az oroszok mégis azt beszélnek, hogy nincsenek megverve. S a japánok jóakaró fölényrel rájuk hagyják: hát hirdessétek, hogy semmi bajotok, ha ebben kedvetek telik. Azért senki le nem veszi Oroszországról azt a szégyent, hogy csak őt verte tönkre egy ázsiai nép.

Az is gyerekeség, mikor az orosz

diplomataik komoly arczczal vitatják, hogy orosz területen nem verték meg őket. Most, Stösszel kapitulációja után egyszerre megvigasztalódnak, hogy hiszen Port-Arthur jogilag kínai terület volt, Mandzsuria nem kevésbé. De az a sok szép orosz hajó, amely elsülyedt Csemulponál, Port-Arthurnál, a Csuszima-szorosnál, az mind a legszigorubb nemzetközi jog szerint is orosz állam terület volt. A büszke orosz diplomaták kérdezzék meg Makaroffot, Witthöftöt, Rodzesztvenszkyt vagy Neogatovot, azon az uszó orosz államterületen kik arattak fényes győzelmeket?

Európai civilizált ész nehezen fogja fel, hogyan kimélik mégis a japánok a békében annyira azokat a szájhősöket, a kiket a háboruban olyan alaposan megkíméltek a győzelemtől?

A civilizált orosz a torkán tartja a kezét annak, akit legyőzött. A lengyel, a finn, a cserkesz egy fojtogató kezet érez: a civilizált orosz kezét. Bennünket is barbár módon, összekötözve dobott oda még barbárabb civilizált ellenségnek. A japán — békejobbot nyújt a legyőzöttnek.

Bismarck oly rettenetesen megalázta a szerencsétlen Franciaországot, hogy az apák elkésereése örökségként száll a fiukra. Japán szinte szívvél nem békét köt, hanem kibékül.

A nemes keleti fajra, a magyar nemzet rokonára vall ez az eljárás. Ugyanaz a fenkölt nagylelkűség, a mellyel Árpád fejedelem járt el ellenségeivel s a mely-

lyel mi most a nemzetiségeket testvéreinknek tekintjük.

Azonban ez nem csupán nagylelkűség; első sorban okosság.

Mit ért el Bismarck a francziák megalázásával? A fegyveres béke minden nyomasztó terhét. Németországnak több milliárdjába került Elzász-Lotaringia megtartása, mint amennyit a francia hadsarcz kített és a mellett a háboru örök veszedelmét kötötte le a Rajna partján.

Japán nagyobbak mutatta magát a német birodalomnál. A francziák egy-két kisebb győzelmet arattak a németek fölött — a czár katonái egyetlen egy kis csatározást sem nyertek meg. De ha Japán a háboru által kivívott eredményeket nyugodtan akarja javára fordítani, akkor nem volt szabad megaláznia az orosz. Nem Oroszországért, hanem önmagáért.

Elvégre Japán sokkal többet ért el, mint a mennyiért háborut kezdett. Nemcsak kivonulnak az oroszok Mandzsuriából, hanem lemondanak koreai befolyásokról, hanem azonfelül Japán megvetheti a lábát a szárazföldön, Peking kapuja előtt. Oroszország legszebb hajói a tenger fenekén vannak s nem fenyegethetik többé Japán felsőbbségét a tengeren. Az orosz hadsereg legyőzhetlenségéről kerengett mese csakugyan mesének bizonyult.

Ugy, hogy Oroszország most hasonlíthatatlanul többet vesztett, mintha másfél évvel ezelőtt békésen elfogadja a Japánok összes kívánságait. A hadi kárpótlás milliárdjai, Szachalin jéggel fődött,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Steinberger Ferencz emlékezete.

Irta és az országos kath. Tanítók nagygyűlésén elmondta:

Bodnár Gáspár.
(Vége.)

»Mi a nemzeti nevelés?« című értekezésében nyilvánvalóvá teszi az ő közoktatási politikáját. »Az egyház hivatása — írja — az iskolákban a nemzet erkölcsi erejének fentartásáról és fokozódásáról gondoskodni. Az állam tiszta az iskolákban a nemzeti irányt bármely oldalról jövő megtámadtatás és veszély ellen megotalmazni... A helyes irány a nemzeti iskolák kiépítésében csak az lehet, hogy ahol az iskolákban aknamunkát végeznek, folytatnak a magyar állam ellen, ott az állam hatalmának méltányosságával lépjen fel. Itt meg van okolva az iskolák államosítása. De ott, ahol az oltár öntudatosan, tiszta szándékkal és nemzeti irányban működik — ott bűn az államosítás — ott rejtegetett-célok bujkálnak.

Igen érdekes értekezése az ily című is: »Eszme és érzelem gazdaság a tanítóban.« Ezt a Szatmár-Ugocsa vármegyei kath. tanító-egyesület gyűlésén mondotta el. »A tanítónak — ugymond — mindig tanulnia, folyton táplálnia kell szellemét eszmékkel, ha lelket akar önteni tanításába. De a tanítónak ez nem elég. Szívét is meg kell tölteni nagy és fölemelő érzelmekkel.

»A magyar nők a haza szolgálatában.« című művében gyönyörű képét nyújtja a magyar nő szép és magasztos hivatásának.

»Az egyház államfentartó ereje« című magas szárnyalású beszédében hatalmasan domborítja ki, hogy a kath. egyház és papság mint védte minden időben, században hazánk függetlenségét. »A kath. papság — így beszél — sohasem mulasztotta el szavát és karját emelni a nemzeti jogok és szabadság védelmére. A trón tekintélyét mindig tisztelte, de a királyok önkényének mindig bátor ostromozója, sokszor áldozata lett.

»A kath. tanítók a haza szolgálatában« című értekezésének alapeszméje, hogy »a

nemzet erkölcsi életét a régi kerékvágásba zökkeneni csak egy módon lehetséges: a gyermekek nevelése által. És ez a feladat a magyar tanítóságra vár.

Szerény véleményem szerint legkiválóbb pedagógiai értéke van azon füzeteknek, melyek a kérdésszerű értekezések: »Az erkölcsi nevelés módszere.« Mostanában már a tankönyvek gyorsajtaján több oly neveléstan jelenik meg, melyekben például a fegyelem legfőbb, első rendű eszközeül a felügyelet van odaállítva. Istenről, lelkiismeretről bennük szó sincs. Ezekkel szemben szeretném, ha minden nevelő elolvassná Steinberger dr.-nak ez értekezését. Szinte sejti, hogy a modern pedagógia törülni igyekszik a lelkiismeret nagy, mélyeséges befolyását. Azért két kézzel nyul a kérdéshez és oly hatalmasan oldja meg az erkölcsi nevelés módszerét, hogy legelső rendű európai pedagógusnak is becsületére válnék.

De nem időzhetem tovább, mélyen tisztelt közgyűlés... bár még sok művéről is számot kellene adnom. Csak azt említem fel, hogy dr.

Intézeti felszerelések előírás szerint leányok és fiuk részére a legolcsóbban

Fő-üzlet:
Fő-utca

CZILLÉR IMRE

Fiók-üzlet
Szt.-László-ter

áruházában szerezhetők be. Costümök, pongyolák blousok, a legdivatosabb kivitelben, salonomban készülnek.

értéktelen éjszaki fele Japán dicsőségét már nem emelhetnék volna.

De a lemondás igen.

Az oroszok arcába kergetheti a vért, ha keletázsiai hadjárataról beszélnek. De ezt a szégyent nem követi semmiféle keserűség. Ellenkezőleg: lehetetlen köszönettel nem gondolnia a lovagias ellenfélre, a ki megverte, de meg nem alázta. A portsmouthi béke után nem marad rejtve a revanche-eszme égő szikrája. Japán békén élvezheti vívmányait. Oroszország a csufos vereség után is óriási hatalom maradt s ezt a hatalmat meg kellett verni, hogy ostoba gögjéből felriadjon, de aztán jobb vele békében élni.

Japán vitésége csodálatot keltett; önmérsékletét még inkább bámulhatja a világ. Ez a mi szerencsés, boldog rokonunk valóban irigylésre méltó. Nemcsak czimere a kelő nap, hanem uralkodója és vezérferflai bölcsesége, hazaszeretete a dicsőség napját keltette fel fölötte.

Európa pedig csudálkozva láthatja, hogy ime, keletről jön a világosság. Onnan, a honnan a magyarok is elindultak valaha.

Vajjon tudunk-e még egy küzdeni, mint vitéz rokonaink? Engedni, lemondani — oh, azt még sokkal jobban tudunk. Hogy győzni tudunk-e, az most válik el.

Dr. K. A.

A bihari pótválasztás.

A régóta huzódó bihari választási küzdelemnek ma végre-valahára vége lesz. Mint ismeretes, a központi választmány mára tüzte ki a pótválasztást, a melyen a két legtöbb szavazatot nyert jelölt: *Rigó Lajos* és *Szokoly Tamás* mérköznek utolsó tusában a mandátumért. A választás elnöke *Márkus László* dr, aki az előző választást is vezette. A választás két szavazatszedő küldöttség előtt folyik, 41 községgel. A rendre gyalogos és lovas katonaság fog felügyelni.

Steinberger előadása igen előkelő, művészi gondtal készült. Iránya választékos, magyaros, szép, sőt sokszor költői szárnyalású.

Talán irodalmi munkásságához csatolhatom azt is, hogy serényen dolgozott ő majd minden kath. lapnak, résztvett a Szent István Társulat népiskolai tankönyv szerkesztők és bírálók munkájában is.

Ily számbavehető munkásság mellett dr. Steinberger Ferencz a szó teljes értelmében minden társadalmi munkában, szociális mozgalmakban. Sűrűn látták őt a felolvasó asztaloknál, hol kiváló sikereket aratott. De a fehér asztalnak is mindig kedélyes és mértéket tartó barátja volt. Megtanulta ő a bölcsnek mondása szerint, hogy: »Az a legszerencsésebb ember, aki úgy osztja be életét, hogy a munka és nemes szórakozás egymásba folyanak.« Ahol megjelent, ott ünnepelték. Látogatása nyomában érdekes társalgás, majd nemes derű, kedélyesség és élet fakadt. Kötő társalgó volt

Az O. M. B. új alkormányzója.

A király *Tarkovich* József v. b. t. t., nyugalmazott miniszterelnökségi állásától való felmentése alkalmából sok évi hü, buzgó és sikeres szolgálati elismerésül a főrendiház élet-hossziglani tagjává is kinevezte és megengedte, hogy neki a legnagyobb odaadással teljesített szolgálatainak elismerése tudtul adassék, a hivatalos lap tegnapi számának közlése szerint az osztrák-magyar bank alkormányzójává nevezte ki az alapszabályszerű időtartamra. — Itt említjük meg, hogy a miniszterelnökségi államtitkári méltóságban *Tarkovichnak* utódja *Márffy Albin* pénzügyminiszteri tanácsos kinevezése is a tegnapi hivatalos lapban jelent meg.

A politikai válság.

Minden ellenkező hír dacára úgy látszik, közeledünk a kibontakozáshoz. A király *Ischlbe* jön ismét s állítólag a koalícióval kezd tárgyalni. A Magyar Estilap teljes bizonyossággal jelenti, hogy a király ma *Tirolból visszatér Ischlbe*, ott egy napig tartózkodik és csak szombaton utazik a császárhadgyakorlatokra vissza. Időközben, vagyis *pénteken fogadja Fejérváry Géza* báró miniszterelnököt, a magyar válság ügyében. A miniszterelnök egyenesen legfelsőbb utasításra megy ismét *Ischlbe*, a hová magával viszi mindazoknak az intézkedéseknek tervezetét, amelyeket a kormány a legközelebbi jövőben tenni szándékozik.

Esetleg ezekre az intézkedésekre nem igen kerül a sor, mert a királynak szándéka a kormány felfogásától eltérőleg a koalícióval újból összeköttetésbe lépni és sikeres kompromisszum esetén a kibontakozást a koalícióra bízni. Ezekre való tekintettel a miniszterelnök pénteki kihallgatása rendkívül fontos, mert csak most fog eldőlni, hogy tényleg jön-e a késhegyig menő harc, avagy jobb idők elé megyünk-e?

Kvassay mosakodik.

Kvassay István, a konzuli főtörvényszék elnöke könyvet bocsátott közre, melynek címe »Megbízás nélkül...«, amelyben utólagosan igazolni akarja az ő országos hatótát keltett

Szerette a humort és üdítő trétát a maga természetességében és eredetiségében. A politikának nem volt emberre. Főleg pártpolitikát nem üzött. Ha nyilvános gyűléseken meg kellett jelleme, meghallgatta a felszólalásokat, aztán ő maga is elmondotta véleményét... De szén védélyesség soha sem vezette.

Igy közeledett ő, mint a magyar közoktatásügy közkatónája a munkálkodás harmadik évtizedének határaihoz. Szerény fizetéssel, nagy munkássággal és mindig emelkedő, országos hírnévvel. Már a Szatmár Ugocsa vármegyei tznító egyesület élén magára, illetve az egyesületre vonja az egész tanítóvilág figyelmét. Ez egyesületből és mellette az »Iskola« című, havonként megjelenő tanügyi folyóiratból pattannak ki a legegészségesebb eszmék, melyek csakhamar az egész kath. tanügyi világot foglalkoztatják. Csoda-e, ha egyszer csak dr. Steinberger Ferenczét itt látjuk az országos kath. nagygyűlés élén, hogy vezetője, mozgatója legyen a kath. Tanügyi Tanácsnak, szíves lelke központja a kath. tanítás és nevelés ügyének az egész vonalon.

szereplését. Közöljük belőle az adalékokat az aktuális válsághoz, melyeket az író: »Egy ön-jelölt programbeszède« cím alatt közöl:

Folyó évi június 3-án bármilyen néven nevezendő ügyeimet Bécsben és Budapesten végleg lebonyolítván, a reá következő napon a keleti expresszszel Konstantinápolyba készültem visszatérni. Ugyane napon egy baráti beszélgetés folytán alkalmam nyílt hazafias aggályaimat és egyik-másik nézetemet a koalíció vezérlőbizottságában — amely a legközelebbi napokban amugy is összehívandó volt — személyesen előadhatni.

Előadásom eszmemenete és lényege hü sorrendben a következőkből állott:

1. A közös hadsereg főnállása, vagyis 1867 óta, legeminensebb feladatának jelenlegi szervezetében teljesen megfelelt, mire nézve a legjobb bizonyíték az, hogy egyrészt senki sem mert minket megtámadni, másrészt a hatalmas Németország vaskancellárja személyesen szorgalmazta és kötötte meg a máig is fennálló szövetséget.

2. Ha már most ezen hadsereg tekintetében lényeges reform óhajok merülnek fel, úgy egész biztossággal fel lehet tenni, hogy ő Felsége magát — katonai tanácsadóra támaszkodva, bizonyára — és pedig joggal — illetékeseknek fogja tartani, mint bármelyik képviselőt külön és valamennyit együttvéve s valamennyi választót külön és együttvéve.

3. A képviselőház többsége a saját akcióját az 1867-iki XII. törvénycikk 11. §-ra, illetve arra az eltérésre állapítja, amely az osztrák kiegyezési törvény idevágó §-ának szövege és az idézett magyar §. szövege között áll fenn. Ezen különbség állítólag abban rejlik, hogy még az osztrák császár haduri jogai abszolút fejedelmi jogok, addig a magyar király idevágó jogai alkotmányos fejedelmi jogok, amelynek gyakorlására az országgyűlésnek befolyása van fenntartva — ami ugyanis az »alkotmányos« fejedelmi jogok jelenjében jutnak kifejezésre.

Én ugyan más nézetem vagyok — mondom — de tegyük fel, hogy ez így van s hogy az »alkotmányos fejedelmi jog« ez esetben tényleg alkotmányos gyakorlást is involvál, akkor mégis csak azt az alkotmányos elvet kell szem előtt tartani, hogy a törvényhozás egyik faktora sem diktálhat vagy parancsolhat a másiknak. A parlamenti strike vagy parlamenti revolutió ily esetből kifolyólag semmi módon sem illeszthető az alkotmány keretébe.

4. Az a magyarázat, amely a kérdéses magyar és osztrák szöveg eltéréséből kifolyó-

Egyszer, egyszer fölbukkan előtte az ő jövőjének kérdése. Többször mondotta nekem »jön az idő, eljön a pensió ideje. Félrevonulok és csendes magányban dolgozom ki, amire eddig reá nem értem.«

A Gondviselés azonban másként határozott. Az igazság olyan, mint a nap; a fellegek egy időre eltakarhatják, de végre is — derülni kell. Ilyen az igaz érdem, a valódi munkásság is. Sokszor meg nem látják, sokszor eltakarják. De végre is utat tör magának.

Dr. Steinberger Ferencz is egy csapásra nagyváradi kanonok, majd a budapesti papnevelő kormányzója leszen. És látjuk őt megifjodottan újra a munka mezején. Még aczélozotabb erővel és lelkesedéssel vezeti az országos kath. ügyeket. Velünk dolgozik, lelkesedik. Terveket sző, újja akarja szervezni a papnevelőt. Szavát felemeli mindig, mikor legszentebb érdekeink kívánják. Utolsó nagy, széles tanulmányon való munkája a kath. iskolák védelmére folyik egyik legtekintélyesebb folyóiratban... egyszer csak megdöbben a kath. világ, de az egész ország szíve, mikor hallja, hogy ez a sze-

Szülők figyelmébe!

Az iskolai év bekezdésével

A gyermekek teljes és czélszerű felruházása esakis legolcsóbb árban, legnagyobb választékban

Leitner Lázár-nál

Nagyváradon, Zöldfa-utcán, a Zöldfa-kávéház ajtajával szemben eszközölhető.

lag a magyar katonai követelések legerősebb megoldására van hivatva szolgálni, tudniillik, hogy a szóban forgó fejedelmi jog ott „abszolút”, itt alkotmányos — tehát korlátolt — etikai aggályokba ütközik. Ezen állításnak megvilágítására egy analog esetet hoztam fel:

Ha egy apa két gyermekének jószágát kezeli, és pedig az egyik részről korlátlan, a másik részről korlátolt felhatalmazás alapján, mily ferde, fonák helyzetbe jutna az apa, ha a korlátolt teljhatalmat adott fiu azzal a megoklással kívánna a másiknak jogkörét is érintő kérdésben valamely intézkedést kierőszakolni, — hogy hiszen a másik korlátlan teljhatalmat adott — tehát hallgatás a helye? Ha az apa ilyen követelést teljesítene másik fiának meghallgatása nélkül, — kétségtelenül inkorrektül járna el.

Inkorrekt eljárást pedig bárkitől is követelni, nem tisztességes, nem magyaros.

5. A külföldön senki sem képes megérteni, hogy hogyan követelhet Magyarország egy közös hadsereg 42 százaléka tekintetében — ez a matrikuláris viszony — önálló rendelkezési jogot, hollott csak 44,6 százalékkal járul ezen hadsereg fentartásához? E tekintetben tehát a katonai reformkövetelés egy általános jellegű jogi akadályba ütközik, mely azonban magától értetődőleg abban az időpontban megszűnik, amelyben a kvóta a matrikuláris számarányt eléri. Tehát akkor a mikor? — szöveg közbe egyik tagja a bizottságnak, — igen, „akkor a mikor” — volt rá a felelet.

Ily körülmények között logikailag nem marad egyéb hátra, mint az az expediens, hogy a koalíció egy oly átmeneti miniszteriumnak a létrehozatalára törekedjék. Ilyen kormány, ha nem is volna evidens, ténylege többsége a parlamentben mindaddig legalább látszólag parlamentáris jelleggel bírna „pour sauver les apparences”, míg a többség, ha ez az expediens sem vezetne célhoz — annak működését megelégedve, egy bizalmatlansági szavazattal — ami mindenkor hatalmában áll — továbbá megmaradásának bármikor határt szabhatna.

Ezen fejtegetések után helyemről fölkeltem és távozni készültem, miután azonban a vezérbizottság egyik-két tagja néhány kérdést óhajtott még hozzám intézni, újra helyet foglaltam s a hozzám intézett kérdésekre kifejezetten a saját egyéni felfogásom szerint adtam meg a precíz feleleteket.

És a határozat? „Mint n Kvassay maga kijelentette, hogy nincs hivatalos megbízása, a vezérbizottság nem volt abban a helyzetben, hogy előadása alapján bárminemű határozatot hozhasson.”

Es ezek után tessék még csodálkozni Kvassay ur felszólalásán.

münk előtt olyan szépen világosodó meteor egyszerre csak lehull és elhamvad. Hullását szemünkben megrezzenő könyeink kísérik. Dr. Steinberger Ferencz 1905. év január 18-án 58 éves korában kilehelte nemes lelkét.

Mennyi remény, mennyi nemes hév, munkásság, mennyi nemes terv záródott abba a koporsóba! Mily szép jövő integetett feléje és azzal együtt a mi szent ügyünk felé!

De mélyentszített közgyűlés! Viseljük a nagy csapást keresztény türelemmel Istenben való megnyugvással.

És ne mondjuk soha, hogy ő nincs köztünk, ő nem jön soha többé vissza hozzánk.

Mindig itt van és itt leszen valahányszor nemes lelkének tiszta szándékait nyilvánítani igyekszünk. Mindig köztünk marad, ha emlékezetét szívünkben hordozván . . . az ő szelleme szerint nemcsak lelkesedünk, de cselekszünk és dolgozunk a magyar kath. tanügy szent érdekeiért.

Ugy legyen! Ő neki pedig adjon a jó Isten örök nyugalmat és villágosságot!

A Fejérváry-kormány ma kreálta az első főrendiházi tagot. Tarkovich József nyugdíjazása illetőleg bankalkormányzóvá való kinevezése alkalmából megkapta a királyi elismerést és az örökös főrendiházi tagságot.

A megyék ellen.

Kristóffy már kiutalványozta a vármegyék szeptember havi dotációját, tehát a legerősebb rendszabály — a dotáció megvonása — októberre marad. Értesülésünk szerint a miniszter október elsején sem fogja egyszerre az összes vármegyék állami dotációját megszüntetni, hanem csak úgynevezett „éretteket”. „Érettek” a legújabb belügyi elnevezés olyan vármegye számára, mely a belügyminiszter második megsemmisítő rendeletét is félre tette már. Eddig öt ilyen vármegye van, köztük első sorban Pestmegye. Ugy tervezik, hogy akárhány lesz, először csak tíz megyétől vonják meg a pénzt. Eredetileg csak Pestmegyét akarták sujtani, de ettől azért állottak el, mert az egész ország áldozatkészsége Pestmegye felé itányult volna és könnyű lett volna az egyhavi járandóságot, mintegy 100.000 koronát, társadalmi uton felhajtani. Jön tehát — ha akkor még él a kormány — októberre 10 megye büntetése, hogy a társadalomnak hirtelen — hacsak egy honapra is — közel egy milliót kelljen felhajtani.

Valamennyi vármegye dotációjának felüggesztése nincsen tervben, mert vannak „jó” megyék is, melyek az önkéntes és fogyasztási adókat beszedik és az önkéntes ujonczokat is beszedik. A városi törvényhatóságoknál pedig ilyen rendszabály lehetetlen, mert a városoknak nincsen dotációjuk és különben is maguk kezelik pénzeiket és nem szorulnak a kormány utalványozására.

A főispánfogodosás folyik, de eddig hat embernél többet nem lehetett fogni: Pestmegye számára volt kilátásban valaki, de ez a valaki, mint egyszer ezt már megirtuk, közvetlenül a kinevezés előtt kiugrott, úgy hogy most új, remélhetőleg sikertelen verbuválás folyik.

Nem fürdői levél.

Erdőbénye, aug. 29.

Irtam én már ilyet, — júliusban. A meylekről ama levelemben szó volt, azok nehányának folytatása ez a levelem.

A rétöntözés eredményét írom le első sorban. Valamikor leghívtányabb volt a „pap réteje”. Mig a másé bőven termett, bodorkát, herét, orsófüvet: a pap réteje csak szőlőkötő sást termett, halastó volt.

Tempora mutántur!

A Bodrog-folyót, (mert a „tengerbe nem ömlik és még nem jár rajta gőzhajó”: másként nem nevezhetem) megsabályozták. Vize nyargal, az elvtársak közé, a Tiszába. A Bodrog után nyargalnak az apró patakok is. De az a lárma, erő, melyet az erdőbényei patak, ez-előtt harmincz évvel kifejtett, a mikor 28 jó módu timár mesternek adott nemcsak kenyeret, de szalonát is; a mikor három nagy malmot mozgatott: megszűnt. A timár cser emez ősz hazájában egyetlen timár sem folytatja a régi jó mesterséget; a nyersbört, a cseret vizet a porosz vaggonszámra. A visszahozott kész bört oly olcsón adja, hogy azzal a bényei timár versenyezni többé nem képes.

A környék lakói által nagyon igénybe vett három malom teteje rongyosabb, mint a nagyváradi-városligeti „korcsolya-pavillon” tetőzete; és a patak, a melyben én — gyerekkoromban — emeletes rákokat fogtam, megapadt úgy, hogy annak medrén legtöbb helyen átjéphetünk; a kiálló kövek segélyével száraz talpakkal átlépkedhetünk.

Ezt a senki által nem használt kis patakot eresztette ki a vöm (nehány kapavágással) a birtokában levő pap-rétjére.

Júniusban már kaszálatott. Termett három szekér anyaszénája. Szénahordás után újra megnyitotta a „zsilipeket”. Augusztus 2-án már sarjut kaszálatott. Ennél szebb füvet, vastagabb szénarendet én még nem láttam. Termett hat szekér sarjuja. Értesít, hogy még egyszer kaszálatni fog. Négy szekér sarjut ígér a rét, a második sarjukaszáláskor.

A bényei rét régi, jó szénát termő, magabban fekvő nagy területén feketenadálytő, kőménymag, számar-kenyér az anyaszéna. Sarjuról szó sincs. Oly kopár az egész, mint a Hortobágy.

Hogyne üdvözlőném azt a mozgalmat, mely a Peczet rétöntözésre akarja felhasználni.

Ne az legyen irigység tárgya, hogy kinek terem a rét szénát is, sarjukat is, hanem örüljünk azon, hogy valakinek terem és széna — kapható.

Ázsiában, az északi szélesség 42 ik, a keleti hosszúság 70-ik foka alatt, örökös hóval borított hegyek között fekszik Khokand. Ennek népe csupán azért nem olvas fürdői leveleket, mert írni, olvasni nem tud. Khokand völgyeiben, daczára, hogy magas hegyeit örökös hó takarja, eső nem esik soha! Télen a levegő 10 R. hidegre lehül. És bár rettenetes hóviharak száguldanak a magas hegyek tetején, Khokand völgyeiben a hó sem borítja télen a mezőt.

A völgyekbe márczius hozza a tavaszt. April végére gazdag szénarendek borítják a mezőt. Májusban már kiég a mező. A levegő néha 40 fok meleg. Amde a hegytetők „hőmérséklete egész éven át olvad. Ez olvadás örökös víz: látja el a hegyi patakokat, amelyet bámulatra méltó ügyességgel és szorgalommal használ fel a nép — földöntésre.

Ott, ahol tíz éven át alig egykét ember látja, hogy milyen az eső, a 40 fok meleg daczára, megterem a nálunk termelt hüvelyes és káosz növény s a réteken minden éven négyszer kaszálnak.

Ha Ázsiában az írni olvasni nem tudó khokandi nép („A föld és Népei” II. 472.) így tud gazdálkodni, miért ne tudna a peczeszöllősi magyar? Jobban fizetne a Pecze, mint a — politika.

A sertésvészről is irtam a minap, elmondva, hogy az egyszerű háziésszel bíró gazdák beszüntették a „csürhe-járást”, okul adván, hogy a beteg sertés kihányja az odahaza kapott táplálékot, a többi sertés felcsemegézi a kihányt eledelt és — terjed a betegség.

E híremre tapasztalt öreg gazda adta a következő tanácsot: „Minden sertés számára egy kanál paprikát, egy deczi ecetet öntsünk a moslékba hetenként egyszer, ha beteg már a sertés, hetenként kétszer s nem lesz beteg a sertés, vagy ha beteg, meg fog gyógyulni.”

„Mihelty és Kandel” nagyváradi nagykereskedőnél nyomban vettem egy kiló paprikát. Elküldtem Erdőbényére. Azóta ott alkalmazák is, terjesztik is a jónak bizonyult egyszerű orvosságot. A csürhét is kihajtanák már, de nincs fű a mezőn, mem bírja turni a kiszáradt talajt.

Szomorú kép az, amit Abauj, Zemplén, Szatmár, Szabolcs, Biharmegye nagy ré átutazva, a vonatról láttam. Cső nélküli, elszáradt tengeri kőrök nem adnak annyi szem tengerit, mint amennyit a gazda elvetett.

Debreczen és Hadház közötti lesült lefelő ténferegve máskál a Hortobágyról ide-szorult szavasmarha. Rágja a barázda kóróját, a tarlót, az utszéi akácok lombozatát.

A debreczeni gazdák egyenként is sok sertést hizlalnak. Szükségük van nyaranként igen sok füstölt husra. Ebből készül a hortobágyi kaszás lé.

A hizlalásból nyert szalonát oldal száma adják el a debreczeni piaczon. Ez éven vége van a hizlalásnak. A sertések megvannak ugyan. Paprikás-ecetes moslékot kapnak! A sertések

farka még a dugóhuzónál is kunkorgósabb. A szükséges husmennyiséggel el is látják majd a tanyai életet. De nem lesz ez éven Debreczenben szalonna bőség. Ott már megindult a mozgalom, hogy az amerikai disznózsír behozatalát, melyet annak idején nem annyira az amerikai sertésvesz miatt, mint inkább a magyar sertésenyésztés érdekében tiltottak el, újra lendületnek indítsák.

A tokaj-hegyaljai szőlők is érzik már a szárazságot. A múlt évi kitűnő borokat, keresve keresik galicziai vendéglősök, fogyasztási szövetkezetek. A nagykiterjedésű Bodrogköz egy szomorú pusztaság. A hol az ágyugolyó félkilométerre sem tudott volna repülni, boglyába ütközés nélkül: ott most éhesen, lesóványodva ténferreg a hercegi gulya. Odahaza fog enni levágott tengeri szárat; télen meg — szalmát. Nehéz év lesz 1906.

Rátkay József.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Augusztus 31. A jogügyi és pénzügyi bizottság ülése a fizetésrendezése ügyében d. u. 3 órakor.

Aug. 31. Képviselőválasztás Biharon.

Szept. 2—3. Iparosifjak szinielődése.

Szept. 4. A III. szakosztály ülése a megyeházán d. e. 10 órakor.

Szept. 5. A j. g. és pénzügyi bizottság ülése a fizetésrendezés ügyében d. u. 4 órakor.

Szept. 5—7. Borászati kongresszus Székelyhidon.

Szept. 6. Megyei közigazgatási ülés d. e. 9 órakor.

Szept. 7. Közigazgatási ülés a városnál d. u. 3 órakor.

Szept. 23—25. Lövészegylet tennisz-versenye.

* **A megyei központi választmány ülése.** Biharvármegye központi választmányára holnap, szeptember hó 1-én délelőtt ülést tart, amelyen a ma megejtendő bihari képviselőválasztást tárgyalják.

* **A gyulai róm. kath. gimnázium új tanára.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a fejlesztés alatt levő gyulai róm. katolikus főgimnáziumhoz a hirdetett s a fennálló szerződés értelmében kinevezési jogához kötött latinmagyar nyelvi tanszékre az intézet fenntartó nagyvárad latin szertartású püspök javaslatára illetve bemutatása alapján Tóth Árpád nagy-szombati érseki főgimnáziumi tanárt, ki a nagyvárad egyházmegyébe is felvétetett, — ideiglenes tanárrá kinevezte.

* **A villamos vasut felső vezetéke.** A nagyvárad városi villamos vasut tegnap be-terjesztette a villamos vasut felső vezetékének tervezetét s kéri, hogy a város a jóváhagyás kieszközölése végett mielőbb terjeszse fel a miniszterhez. Amint a jóváhagyás leérkezik, a vasutársaság vállalkozói megkezdik a felső vezetékek készítését.

* **A legtöbb adót fizetők névjegyzéke.** A legtöbb adót fizetők jövő évi névjegyzékét közelebb állítja össze Nagyvárad város központi választmányja. A városi adóhivatal által összeállított kimutatás ellen már több felszólalás történt s a kihagyottak leginkább az adóösszegek helyesbítése alapján kéri a névjegyzékbe leendő felvételüket. Tegnap dr. Hoványi Géza, a Nagyvárad Takarékpénztár vezérigazgatója kérte, hogy a virilisek névjegyzékébe vegyék fel.

* **Ártézi-kutak Bihar megyében.** Az egymásután két évben fellépett szárazság miatt igen sok községben nagy volt a vízhiány. Bo-

rostelek községben a kutak kiapadtak, a jószágokat alig tudták naponta egyszer is ellátni ivóvízzel s a lakosság csak a kutak fenekéről tudott némi zavaros vizet keríteni az ivásra. Ezért elhatározták, hogy ártézi-kut furatása által segítenek a vízhiányon, ehhez azonban nincs a községnek elég pénze. A szakértők szerint 200 méterre kellene furni, ami 4800 koronába kerülne. A minisztertől 2000 korona államsegélyt kérnek. Az alispánt arra kéri a község képviselőtestülete, hogy ezen kérelmüket pártolólág terjeszse fel a miniszterhez. — Bihar községe szintén ártézi kutat akar furatni a Zsigmond-dombon. Itt már a financiaiális dolgok rendezve vannak. Méhes Károlyné 2000 koronát, egyesek pedig 6000 koronát adományoztak az ártézi-kutra, a még hiányzó összeget a község fedezi. A képviselőtestület határozatát a belügyminiszter jóváhagyta, a felebbezés elutasítása mellett.

* **Az ev. ref. tanítónőképző megnyitása.** A most emelt nagyvárad ev. ref. tanítónőképző intézet ünnepélyes megnyitása 1905. évi szeptember hó 8-iki napján d. e. 9 órakor lesz az intézet dísztermében, amelyre meghívót bocsájtott ki az igazgató bizottság nevében Sulyok István esperes, a bizottság elnöke. Az ünnepély sorrendje: *Közének. Imádság.* Tartja: Széll Kálmán a szalontai egyházmegye esperese. *Beszéd.* Tartja: Sulyok István esperes, az igazgatóbizottság elnöke. Székfoglaló és iskolai évet megnyitó beszéd Tartja Sáfrány Lajos igazgató. *Közének.*

* **Közjegyző áthelyezés Bihar megyében.** A Budapesti Közlöny legújabb száma közli, hogy az igazságügyet vezető miniszter dr. Örléy György élesdi kir. közjegyzőt Berettyó-Ujfalu helyezte át.

* **Omnibusz-járat a fürdőbe.** Rendkívül kellemetlenül érintette a közönséget, hogy a közuti vasut a folyó év nyarán beszüntette a Szent László (Püspök)-fürdőbe és a Félix-fürdőbe a közlekedést beszüntette. A kevés pénzü emberek ezáltal el voltak zárva a pompás üdülő helyektől. Ez a körülmény sok kárt tett a két fürdőnek is, mert nagyon megapasztotta a kiránduló vendégek számát. Nem régen Tokay Mihály automobil közlekedésre kért engedélyt a várostól. Tegnap pedig Held Kálmán nagyvárad lakos adott be kérelmet a városi tanácshoz, amelyben lövonatu omnibusz közlekedésre kér engedélyt. Négy ilyen járművet akar forgalomba hozni kizárólag Nagyvárad város és a két fürdő között. Valószínűleg csak a jövő évben akarja megkezdni Held Kálmán az omnibusz-közlekedést, mert az idei fürdő-szezonnak csak az emléke lesz már, mire a városi tanács a kérelmet elintézi.

* **Jegyzőválasztás** Váncsod községben a napokban ejtették meg a községi jegyzői állás betöltését, s Ötvös Gézát, volt helyettes jegyzőt választották meg a község jegyzőjévé. A választást az ellenpárt azonnal megfélebbezte.

* **Tifusz betegségek Bihar megyében.** A vízhiány és rossz víz miatt Bihar megye több községében fellépett a tifusz betegség. Legújabbán Szentpéterszegen és Esztárban konstataáltak a veszedelmes betegséget. A hatóság megtette az óvintézkedéseket.

* **Csöd egy nagyvárad czég ellen.** A nagyvárad kir. törvényszék csödbbírósa

Brückner Testvérek közkereseti nagyvárad bejegyzett czég ellen csödt rendelt el. Csödbbiztos Palámkay Károly törvényszéki albiró, tömeggondnok dr. Demetrovits Elek s helyettese dr. Medvigy Gábor nagyvárad ügyvédek.

* **Budapesti tanár a bécsi egyetem.** Becker Fülöp Ágost dr. budapesti egyetemi rendes tanárt a bécsi egyetem román filológiai tanszékére rendes tanárrá nevezte ki.

* **Sikkasztó ügyvéd.** Dr. Ivanovics Pál fiatal kora daczára egyike volt Ujvidék legkeresettebb ügyvédeknek. Jó modoráért, előzékenységért, mindenki szerette. Különösen a szerbek pártfogolták, akik ugyszólván minden ügyes-bajos dolgukkal hozzáfordultak tanácsért. Ivanovicsnak nagy volt a jövedelme, de nem elég. Költséges passziói voltak. Nagy összegekben játszott az ujvidéki kaszinóban s rendes látogatója volt a budapesti, bécsi, kottlingbrunn és lomniczi löversenyeknek. Játékszenvedélye aztán bűnre vitte. Az ujvidéki törvényszékhez rövid időn belül összesen kilencz följelentés érkezett elene, melyekben volt kliensei arról panaszkodnak, hogy ivanovics 1000—5000 koronájukat elsikkasztotta. Az ujvidéki törvényszék elrendelte letartóztatását. A sikkasztó ügyvéd a letartóztatást elrendelő végzést nem várta meg, hanem megszökött. Budapestre utazott s a Sándor-utca 14. számú házában kis hónapos szobát bérelt. A ujvidéki királyi törvényszék vizsgálóbírájának megkeresésére a budapesti rendőrség le akarta tartóztatni. A deaktívek azonban, akiket érte küldtek, már nem találták a lakását. A lakásadója elmondta, hogy tegnapelőtt hirtelen becsomagolta a holmiját s miután kifizette a hátralékos lakásbért, kihajtatott a keleti pályaudvarra. Valószínű, hogy a délután két óra után indult gyorsvonattal Bécsbe utazott, A rendőrség most országszerte körözi a sikkasztó ügyvédet.

* **A keddi tüzhöz.** Részletelesen megemlékeztünk arról a könnyen veszedelmessé válható tüzről, amely Kúlvároson egy hosszú istállót elhamvasztott. A tüznél tevékenyen közreműködtek Nozák Rezső kéményseprő iparos derék segédei is, akiket Nozák, mint a kerület kéményseprője küldött a veszedelem színhelyére.

* **Gondoskodás a kivándorlottakról.** Tudvalevő, hogy Amerikába kivándorolt honfitársainkkal eddig senki sem törődött. A magyar kormány gondoskodása és ellenőrzése véget ért, amint honfitársaink odaát partra szállanak. Hasonlóképp magukra vannak hagyva a kivándorlók itthon maradt családtagjai, holott úgy azok mint emezek száz és száz dologban rászorulnak a jó indulatú utbaigazításra és közbenjárásra. Ezen az égető hiányon kíván segíteni a Magyar—amerikai forgalmi intézet, mely hatósági engedéllyel Budapesten megkezdte működését. Az intézet kiterjeszti figyelmét a kivándorlók és hozzátartozóik összes ügyeire, tehát eljár katonai dolgokban, megszerzi a házassági és születési bizonyítványokat és egyéb okmányokat, elvállalja az örökségi pörök vitelét, rendezi az ingatlan tulajdonosok jelzalog és egyéb adósságait közbenjár birtokok parcellázásánál és földek bevásárlásánál és a visszatelepítésnél, azonkívül közvetit mindenféle árumegrendelést és elvállalja Amerikába folytatandó kártérítési pörök vitelét. Az intézet kebelében külön jogügyi-osztály van, egy fővárosi tekintélyes ügyvéd vezetése alatt s megbízottakkal bir Amerika minden részében. Amikor sajnálattal tapasztaljuk, hogy a kivándorlás minden intés ellenére fokozódik, némi megnyugvással szolgál ennek az intézetnek a létesülése, mely az amerikai magyarokat és itthon levő hozzátartozóikat megmenti attól,

!!! Legmegbízhatóbb bevásárlási hely !!!

STROHMAYER PÁL áruháza

Telefonszám: 166. Nagyvárad, Szent László-ter 1. szám. Telefonszám: 166. az egész megyére.

Szolid, olcsó szabott árak.

Menyasszonyi kelengyék. Legjobb minőségű vásznak és siffonok, véggel és méterenként. Férfi, női és gyermek kész feherneműek, ugyszintén mérték vagy minta szerint is. Szőnyegek, tuggönyök, ágy- és asztalterítők. Paplanok és matracok, valamint mindennemű mosóárak, u. m.: kreton, batist, zephir és színes vásznak a legjutányosabb olcsó árak mellett beszerezhetők vagy megrendelhetők. Költségvetések, minták, ugyszintén 20 koronát meghaladó rendelések 0 0 0 0 0 0 vidékre bérmentve küldetnek 0 0 0 0 0 0

hogy lelkiismeretlen emberekhez kényszerüljenek ügyes-bajos dolgaikban fordulni. A Magyar-amerikai forgalmi intézet kizárólag honfitársaink érdekeit tartja szem előtt és arra törekszik, hogy előmozdíja a kivándorlottak tak visszatérését. Bárki fordul hozzá kérdéssel az országból, készségesen szolgál felvilágosítással. Az ügyvivőség czíme: Budapest, IV., Ferencziek-tere 2.

* **A napfogyatkozás.** Tegnap délután a nap korongja elsötétült és homály borult a földre. Napfogyatkozás volt. A hold a nap és a föld közé furakodott ez okozta, hogy a föld egy részén teljes lett a sötétség, egyéb helyeken pedig alkatszerű homály szállt le. Teljes sötétség csak egy vékony sávon volt a földön ez a sáv Spanyolországban és Földközi tengeren keresztül Afrikába vonult. A legjobban volt megfigyelhető a fogyatkozás Burgos spanyol városban, amely a fekete sáv magjában van elég magas helyen úgy hogy a csillagászati megfigyelésekre alkalmas. A teljes sötétség ott mintegy három perczig tartott. Tőlünk Magyarországból Fényi Gyula jezsuita atya kalocsai tanár a kalocsai csillagvizsgáló részéről és János Ede asszisztens a kartali csillagvizsgáló részéről utaztak Burgosba. A sávhoz közeleső városokban a napból csak egy keskeny tarló volt látható, mint ujholdkor a holdból, nálunk Budapesten azonban csak a nap fele homályosult el, a világosan maradt rész azonban annyi fényt lövelt, hogy az elsötétült rész csak homályosnak látszott, mintha felhő vonult volna el előtte. Városunkban legjobban volt észlelhető a ritka-természeti tünemény d. u. 2 és fél órákor amikor a napnak mintegy két harmad része volt a hold árnyékában.

* **Czigányok eljegyzése** szokatlan jó kívánatok és ünnepi szertartások mellett szokott végbenemni.

A jó kívánságok eleje az:

— Amerre laktok, amerre jártok, úgy degenjen arra baromfi, meg más aprómarha, mint ősszel a légy!

Az ünnepi szertartás avval kezdődik, hogy a menyasszonyt és vőlegényt szabad ég alatt, frissen mert vízben megfürdetik. Míg e ritka és kellemetlen dolgon átestek, igen visított és prüszkölt a jegyespár; a tán mindegyik egy-egy piros almát kapott. És megszóltak a násznagyok:

— Olyan frissek legyetek, mint a víz.

— Olyan szépek legyetek, mint a piros alma és boldogok, mint az erdők giliczéi.

Ezután rézkarikát huznak a menyasszony gyűrűs ujjára és a barna ünneplő tábor szétoszlik.

* **Diákok ellátása.** Budapesten egy dzsentryfamilia eltagad teljes ellátásra kisebb diákokat. Franczia és német nyelvű társalgás. gondos házias felügyelet. Czim a kiadóhivatásban.

* **Rövid hírek.** Verekedő paraszt. Broncz Vaszali felsőtopai földművest Gombai Mitru megtámadta és megverte, súlyos sérüléseket ejtve rajta. Boncz bordatörést szenvedett. — Kutba jutt. Szeplaki Mihály sarkadi 21 éves napszámos kutat tisztított. A kiömlő mérges gáztól elszédült, a kutba esett és bele fulladt. — Halál a kocsiuton. Vancsa János vasadi fuvarost kedden este 10 órákor halva találták a közeli erdő mellett. Vancsa a fölborult szekér alatt feküdt az uton holtan. A halál oka ismeretlen. A nyomozás megindult a rejtélyes ügyben.

* **Időjelzés.** A magyar királyi központi meteorologiai intézet időjelzése augusztus hó 31-ére: változó, enyhe, sok helyütt csapadék.

Pannonia étterme és télikert.

Első minőségű Dréher-féle KORONA-SÖR, termelőktől beszerzett kitűnő BOROK; továbbá izletes villás-reggeli zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.

Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

MULATSÁG.

Háziestély a Legényegyletben. A nagyvárad-i Kath. Legényegylet vasárnap, szept. 3-án tartja meg szeptemberi háziestélyét, melynek különös érdekességet kölcsönöz az a körülmény, hogy ez alkalommal bucsuzik az egyelet közönségétől Pálffy Béla, az egyesület volt igazgatója. Az estély következő műsor keretében fog lefolyni:

1. Megnyitó. Énekli az egyelet dalárdája.
 2. a) Köszönet Pálffy Bélának, mondja: K. Kürti Lajos;
 - b) Ünnepléses tagtörlvétel, tartja: Pálffy Béla igazgató.
 3. Műdal, énekli: Halmos András.
 4. A kereszt útja, költemény Kürti Lajostól, szavalja: Fudally Irmuska k. a
 5. Magyar dalok. Énekli Papp Ferencz.
 6. Humoreszk. Előadja: Krupka Ferencz.
- Kezdeté este fél 8 órákor.

Igazságszolgáltatás.

Vétkes bukás. Csathó Gábor és társa bejegyzett kereskedelmi cég csődbe került. A cég tagjai voltak Csathó Gábor és Kalivoda Ferenczné. Kalivoda Ferencz üzletvezetője volt a cégnek. A cég azonban rendetlenül, hanyagul vezette könyveit. Ezért aztán vétkes bukás miatt indította meg ellene az eljárást a bíróság. Csathó időközben meghalt. A törvényszék első büntető tanácsa ma tárgyalta az ügyet: Kalivoda Ferencznét és Kalivoda Ferenczet vétkes bukás vétsége miatt fejenkint négy napi fogházra átváltoztatható 40 korona pénzhüntetésre ítélte.

Óratolvaj szobalány. Berki Ferencz muzsikus cigány Davoda Ödönnénél lakott a Tilinkó-utcában. Davoda Ödönnéhez bejárós volt Széles Fánye Róza helynélküli szobalány is. Egy alkalommal Berki Ferencz óráját mellényében otthon hagyta s betette ládjába, mielőtt hazuról eltávozott volna. Széles Fánye Róza ezt észrevette s mikor Berki hazuról elment, ellopta óráját, aztán elzalogosította. Mikor később megtudták bűnét, hajlandó lett volna az órát kiváltani, hogy a bírói utat elkerülje. Berki azonban erre a fölösleges nagyelkűségre nem volt hajlandó. Így aztán ma a törvényszék Széles Fánye Rózát, aki váltig tagadta ugyan, de a tanuk ellene vallottak, lopás büntetése 7 havi börtönrre ítélte.

TANÜGY.

Beiratások a nagyvárad-ujvárosi róm. kath. elemi fiúiskolába. A nagyvárad-ujvárosi róm. kath. népiskolában, mely egyszerűsint a nagyvárad-i kir. katolikus tanítóképzőintézet gyakorló-mintaiskolája, a beiratások az 1905—906. tanévre folyó évi szeptember 1-én veszik kezdetüket s bezárólag szeptember 7-ig tartanak, szeptember 3-nak (vasárnap) kivételével. Felhivatnak tehát a t. szülők, kik gyermekeiket ezen kath. intézetben akarják taníttatni, hogy azok beiratása végett, himlőoltási bizonyítvánnyal ellátva, az iskolaépületben (Körözs-utca 6. sz.) megjeleni sziveskedjenek. Csak azon gyermekek tekinthetők tanköteleseknek, kik 6 ik életévüket a polgári év szeptember hónapjában betöltik. Ugyanazért az első osztályba beirandó minden tanulótlól megkivánatik, hogy erre vonatkozó keresztelési igazolványát magával hozza, ezen igazolványt az illető plebánia hivatal kívánatra díjmentesen állítja ki. A beiratásokat naponként délelőtt 8—11-ig, délután 3—5 óráig az osztálytanítók fogják

teljesíteni. Beiratási díj egy tanévre a róm. kath. tanulótlól 4 korona, más felekezeti tanulótlól 10 korona. Szegény róm. kath. tanulók beiratási díj fizetése alól fölmentetnek ugyan, de 30 fillér tanítói nyugdíjilletéket, 30 fillér értesítőt (összesen 60 fillér.) díjat minden egyes tanuló köteles fizetni. Magánvizsgálatok a beiratási napok bármelyikén tehetők. A tanév ünneplés megnyitása a Szentlélek segítségül hívásával szeptember 8-án — Kisasszony napján — lesz, 9-én pedig kezdetét veszi a rendes tanítás.

A nagyvárad-ujvárosi r. kath. népiskola igazgatója.

Iskolai értesítés. A női kereskedelmi tanfolyam újraszervezése a növendékek létszámától függően, van szerencsém a tisztelt közönséget arról értesíteni, hogy a beiratások szeptember hó 5-ig meghosszabbíthatnak. Nagyvárad, 1905. aug. 31. Az igazgatója.

A községi polgári fiú iskolában a beiratások szeptember 5., 6. és 7-én lesznek, délelőtt 8—11-ig, délután 2—5-ig, 5-én, kedden délelőtt és délután az első, 6-án, szerdán a második, 7-én csütörtökön délelőtt a harmadik, és délután a negyedik osztályokba. A felvételi pótló és javítóvizsgálatok szeptember 4-én hétfőn délelőtt 8—12-ig, délután 2—6-ig lesznek. A magánvizsgálatok augusztus 31-én csütörtökön 8 órákor kezdődnek, délelőtt az írásbeliek, délután a szóbeliek. Szeptember 1-én és 2-án délelőtt 8 és délután 2 órákor a szóbeli magánvizsgálatok folytatása és befejezése. A tanév ünneplés megnyitása szeptember 9-én lesz. Nagyvárad, 1905. aug. 29. Az igazgatója.

Beiratások a nőiiparisiskolába. A női iparisiskolában a beiratások f. é. szeptember hó 1-én veszik kezdetüket ez alkalommal felhívja az intézett igazgatója azon szülőket kik leánygyermeküket ez intézetben óhajtják taníttatni, hogy a beiratásra a főutcai 12. sz. a. irodában jelentkezzenek, tanítási díj egész évre 30 kor, beiratási díj 4 kor. Azok kik tandíjmentességre igényt tartanak kérvényükkel, iskolai bizonyítvánnyal felszerelve az intézet, igazgatójához már most nyujtsák be.

Beiratások az óvodákba. Az állami kisdévodáknál a beiratások f. évi szeptember 1., 2., 4. és 5-ikén délelőtt 3—11-ig, délután 2-től 4 óráig eszközöltetnek. Miről az érdekelt szülőket és gyámokat azzal értesitem, hogy óvodaköteles gyermekeiket, gyámoltjaikat a város területén levő bármely óvodába a jelzett idő alatt annyival is inkább beirassák, mert mulasztás esetén ellenük a törvényes eljárás fog alkalmaztatni. Nagyvárad, 1905. augusztus 30. Mezey Mihály, kisdévodai felügyelő biz. elnök.

TÁVIRATOK.

A béke.

A czár.

Budapest, aug. 30. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik, hogy a czár a hivatalosan megkötött békéről csak éjjelkor értesült. A városban már este hire járt a békének és általános volt az öröm.

A japánok hangulata.

Budapest, aug. 30. (Saját tud. távirata.) Londonból jelentik, hogy a portsmouthi békekonferencia tegnapi tizedik ülése, melyen végre létrejött a megegyezés, Witte és Komura között, rendkívül drámai lefolyásu volt. Az utolsó ülést Takahira japán követ kívánságára, a ki ez ügyben vasárnap éjjel meglátogatta Wittét, kedden délutánra tüzték ki. A japán békekövetség azonban már hétfőn délelőtt megkapta Tokióból a várt újabb utasításokat, mire Takahira újra meglátogatta Wittét a döntő ülés ügyében. A legközelebbi ülés csak akkor ül

KÖZGAZDASÁG.

Gyűlési meghívó.

A Biharmegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya f. évi szeptember 2-án, azaz szombaton délelőtt 10 órakor gyűlést tart, melyre a választmányi tagok meghívottnak.

Tárgyak:

Földmivelségi miniszterium leirata a katonai kincstári korpakiosztására nézve.

Földmivelségi miniszterium megkeresése a mezőgazdasági-hitelügy rendezése iránt.

Földmivelségi miniszterium értesítése a komádi mintagazdaságra nézve.

Földmivelségi miniszterium Belényes vásár-szabályrendeletét véleményezés végett megküldi.

Földmivelségi miniszterium leirata a házi ipar fejlesztése érdekében.

Biharvármegye alispáni hivatala Szt.-Jobb vásárára vonatkozólag az egyet véleményét kéri.

Biharvármegye törvényhatósági bizottsága a cselédlakások szabályrendeletére vonatkozólag értesít.

Nagyvárad pénzügyi igazgatóság értesít az adómentes petroleum kiadásáról.

Érmelléki borászati kongresszus meghívása.

Olasz Elemér előterjesztése egy méntelep felállításáért.

Egyleti titkár előterjesztése az Otthonban 1906-ban rendezendő kiállítás iránt.

Előterjesztés a f. évben tartandó szarvasmarha- és lókiállítás iránt.

Tagok felvétele.

Nagyvárad, 1905. aug. 28.

A Biharmegyei Gazdasági Egyesület Elnöksége.

Sertésvész. Bottyán biharmegyei községben a sertésvész fellépett. A községet zárlat alá vették.

Textil-tanfolyam hazánkban. A kés-márki felső kereskedelmi iskola vezetősége elhatározta, hogy kereskedelmi érettségivel bíró ifjak részére textilipari tanfolyamot rendez. A tanfolyam tanterve a legkülönbözőbbek között van összeállítva. Az elméleti tárgyak mellett, melyek szövőanyaggal, géptannal stb. vel foglalkoznak, a tanterv szerint a legtöbb időt a gyakorlati órák foglalják le. Ha a terv sikerül és a textilipar felsőbb vezetésében uralkodóvá válik a művelt magyar elem, akkor az alsóbbrendű munkáshelyeknek szakképzett magyar ifjakkal való betöltése is könnyebb lesz, látván az alsóbb osztály, hogy a középosztály is szívesen adja fiát ipari pályára. És ezzel véget ér az a mai képtelen helyzet, hogy erősen fejlődő textiliparunkat külföldi s főleg osztrák elemek dominálják.

A gabonatözsde határidői.

Budapest, aug. 30.

Buza okt. — — — —	15.86
Rozs okt.-re — — — —	12.84
Tengeri április 1906. — — — —	16.74
Zab ápr. ra — — — —	12.22
Repeze aug.-ra — — — —	24.90

Értéktözsde.

Budapest, aug. 30.

Osztrák hitelrészvény — — —	669.25
Magyar hitelrészvény — — —	782.75
Leszámitoló bank — — —	474. —
Rimamurányi — — —	588. —
Osztrák-m. államvasuti részvény	675. —
Közuti vasut — — —	572. —
Városi villamos vasut — — —	314. —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 aug. 30-án.

Magyar aranyjáradék 4% — — —	115.90
Magyar koronajáradék 4% — — —	96.65
Magyar koronajáradék 3 1/4% — — —	87. —

Magyar földtehermentesítési kötvény 4% —	96. —
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény —	97. —
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcson —	217. —
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcson —	166. —
Osztrák járadék papirban — — —	100.30
Osztrák járadék ezüstben — — —	101.20
Osztrák járadék aranyban — — —	119. —
Osztrák korona járadék — — —	100. —
1860. oszt. államsorsjegyek — — —	157. —
Osztrák-magyar bankrészvény — — —	16.30
Magyar hitelbank részvény — — —	785. —

Osztrák hitelbank intézeti részvény —	67.5 —
Osztrák-magyar államvasuti részvény —	67.6 —
20 frankos arany (Napolendor) — — —	19.08
Német birodalmi márka — — — —	117.22
London vista — — — — —	239.72
Páris vista — — — — —	95.25
20 márkás arany — — — — —	23.47

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Czukrász üzlet átadás.

Van szerencsém a n. é. közönségét értesíteni, hogy *Teleky-utca 28. szám alatt* 12 év óta fennállott **czukrász üzletemet** vőmnek,

Stepper Ottó urnak

adtam át, aki azt 1905. év szeptember hó 1-jétől saját neve alatt fogja föntartani.

A n. é. közönségnek eddigi szives támogatásáért hálás köszönetemet kifejezve, kérésem, hogy jóindulatát vőmre is átruházni sziveskedjék.

Husz év óta fennálló **csukorkagyáram** tovább is saját tulajdonomban marad. Nagyvárad, 1905. augusztus hóban.

Teljes tisztelettel

Herschmann Fülöp

czukorkagyáros és czukrász.

Hivatkozással apósom, *Herschmann Fülöp* urnak fönti nyilatkozatára van szerencsém jelezni, hogy apósomnak 12 év óta fönnálló **czukrász üzletét** álvettem és azt 1905. év szeptember 1-jétől *Teleky-utca 26. szám* alatt saját nevem alatt tartom üzemben.

Legfőbb törekvésem lesz, hogy a külföldön szerzett beható tanulmányaimat a szakma minden ágában hasznosítsam és a n. é. közönségnek minden tekintetben szolgálatára lehessenek.

Gyors, pontos és jutányos kiszolgálásról úgy helybeli, mint postai megrendelés esetén kezeskedem.

A n. é. közönség nagybecsű pártfogásába magamat ajánlva, vagyok.

Nagyvárad, 1905. augusztus hóban.

Teljes tisztelettel

Stepper Ottó,

czukrász, Nagyvárad, Teleky-utca 26.

Világhírű

előpataki gyógyviz

Számtalan előismerő nyilatkozat, a kik ennek használata után a legjobb egészségnek örvendenek! Különösen ajánlható a következő bántalmaknál:

1. **A gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgörcs, gyomorférgésben** a tulságos nyálka és savképződéssel járó *emésztési zavarokban, gyomor- és szélcsábában, hányatoknál.*

2. **Altesti vérbőségben, vérpanaszokban, aranyérben** s az ezzel járó *rásztkór s kedélykór* szokásos székrekedéseinél.

3. **Máj- és lépdegánatokban**, az epe kivezető csöveinek *hurutos bántalmainál, sárgaságban, epekövekben*, a poszgerj és váltólázakból származott lépdegánoknál.

4. **Fejlődési sápkórban** s az ezen alapuló *hőszám zavaroknál, a görvélykór* torpid alakjainál s különösen vérszegénységi állapotoknál.

5. **A vesék és húgyhólyag hurutos bántalmainál**, a kezdődő *hugykó és fővénylerakódás* eseteiben kitűnő *hugysavoldó.*

6. **A méh idült tömüléseinél, dagainál, fehér folyás s rendetlen havadásánál.**

7. **A nemi részek gyengeségeiben.**

8. **Angolkórban**, egyáltalában gyermekeknek a szervezet ép és erős kifejlődését vas és mésztartalmánál fogva meglepően elősegíti, egészséges embereknek is üdítő italul szolgál, s különösen borral vegyítve a háztartásoknál általános használatban van.

Egyedüli főraktár Bihar megye részére

Maár és Szabó

fűszer-, csemege- és ásványvizek kereskedése NAGYVÁRADON.

H i r d e t m é n y.

Biharmegyei Takarékpénztár zálogháza

szeptember hó folyamán

á r v e r é s t t a r t.

Felkéretnek a zálogjegy tulajdonosok jegyeik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár

AJTAY GYULA ÉS TÁRSA
 női-divat, férfi-divat, fehérnemű, rövidáru üzlete szeptember
 hó 10-én megnyílik
 Nagyvárad Bémer-tér, a Pannónia-szálloda mellett.

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett
 háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba
 berendezések, valamint egyes butor-
 darabok a

Magyar Műbutorgyár
 Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-
 berendezések műipari vállalata.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

Uj sírkőraktár!

GERENDAY A. és FIA

akadémiai szobrász
 Első országos szabadalmazott bpesti
 síremlékmű gyárosok 1905
 Nagyváradon Fő-u. 20. sz. alatt

fiók raktárt
 nyitottak.

„MERKUR”

Kereskedelmi és mezőgazdasági termékek,
 ingók- és ingatlanok,- házak,
 üzletek, földbirtokok és bérletek vételét és el-
 adását közvetíti.

Bank-törlesztéses- jelzálog-állami, me-
 gyei-városi és magán-
 tisztviselő kölcsönöket olcsó kamatláb mellett
 kieszközöl.

Ertékpapírok vétele és eladása.
Tőzsdei megbízások. Reclamok
 terjesztését.

Hirdetések felvételét az összes bel- és
 külföldi lapokban nyomtatvá-
 nyok megszövegezését, czimzését és kibocsá-
 tását.

Információkat beszeres a legszélesebb kör-
 ben ugy kereskedelmi, mint
 családi ügyekben a legnagyobb discretió és
 pontosság mellett a

„MERKUR”

Kereskedelmi ügynökség Nagy-
 Váradon.

Szent János-u. 6.

1263

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban
 4 utcai szoba s a hozzá tartozó mel-
 lékhelyiségekből álló emeleti lakás **1905.**
november 1-re kiadó.

Értekezhetni a »Polgári takarékpénz-
 tárnál« Kossuth-utca 4 szám. 1262.

Eladó ház.

A város legegészségesebb le-
 vegővel bíró részén egy még 10
 évig adómentes ház, mely áll
 3 szoba, 2 konyha, pincze és
 hozzá való mellékhelyiségekből,
 szabad kézből eladó.

Bővebbet a kiadóhivatal.

1254.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyaszt-
 községet, hogy. izzólámpa körtéket tással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron
 kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** homályos (matt), színes
 fényképező lámpák és mindenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartelli áron
 kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyer-
 gyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
 izzólámpák árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— villamosvilágítási —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló
 szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.